

Joensuun liikekeskustaa, taustalla asuinkeuhkaloaluetta. Ruutukaavakeskustassa rakentaminen on matalaa ja lehtipuuistutukset runsaita. Kuva: Maija Hakala.

Joensuun keskustan kulttuuri- ja rakennushistoriallinen selvitys osayleiskaavaa varten

Pekka Piiparinen

Joensuun kaupunki käynnisti ruutukaavakeskustan osayleiskaavahankkeen 2010. Osana kaavan tausta-aineistoja tein alueen kulttuuri- ja rakennushistoriallisen selvityksen, jonka perustana on kaavahistorian tutkimus ja tuntemus. Työ kesti reilun vuoden, ja viikoittainen työaikani oli noin yksi työpäivä. Samaan aikaan tein väitöskirjaa, joka käsittelee Joensuun ruutukaavakeskustaa ja sen kaupunkirakenteen murrosta puukaupungista kivi- ja puukaupungiksi 1950-luvulta lähtien.

Valmis selvitys koostuu raportista ja kohdeluetteloista. 139-sivuinen raportti keskittyy kaava-alueen rakennetun ympäristön historiaan 1800-luvun puolivälistä 2000-luvun alkuun. Liikekeskustan kehitys, puistot ja rakennussuojelu muodostavat omat teemansa.

Kohdeluettelossa on 173 rakennus- ja miljöökohdetta. Selvityksessä hyödynnettiin aikaisempia rakennusinventointeja, mutta varsinkin vuoden 1945 jälkeistä aikaa tutkin muun muassa rakennuspiirustusten avulla. Rakennukset kävin läpi systemaattisesti 1960-luvun alkuun valmistuneisiin saakka, tätä nuorempia kohteita mukana on muutama.

Joensuun kaupunki perusti ohjausryhmän selvitystyötä varten. Kaupungin kaavoitustoimen lisäksi ryhmään kuuluivat edustajat Joensuun rakennusvalvonnasta, Museovirastosta, Pohjois-Karjalan ELY-keskuksesta ja Pohjois-Karjalan SAFA:sta. Ohjausryhmä kokoontui kahdeksan kertaa.

Ohjausryhmä ja minä arvoimme kaikki esiin tuodut kohteet. Arvottaminen tapahtui asteikolla valtakunnallisesti, maakunnallisesti, seudullisesti tai paikallisesti arvokas kohde. Lisäksi ryhmä teki esitykset kaavalla suojeltavista kohteista. Usein arvottamisesta ja suojelusta äänestettiin.

Vaikka ohjausryhmä ei päättänyt suojelusta, auttoi suojelukysymysten yhteinen käsittely varsinaista kaavatyötä. Eri osapuolten näkemykset suojelutarpeista tulivat useaan otteeseen esiin, mikä vähensi lausunтовaiheissa eriäviä näkemyksiä. Ohjausryhmän kokoontumiset olivat keskustelevia.

Koska ohjausryhmä ja minä kokoonnuimme noin vuoden ajan, olimme selvillä meneillä olevan osayleiskaavahankkeen vaiheista ja erityisesti ongelmakohtista, joissa rakennetun kulttuuriympäristön arvot joutuivat ristiriitaan kaavan muiden tavoitteiden kanssa.

Ohjausryhmäkokousten lisäksi vuorovaikutusta tapahtui historiallisten rakennusten omistajien kanssa. Joensuun kaupunki lähetti omistajille postitse kyselyn, jossa tiedusteltiin rakennusten taustatietoja sekä sitä, miten omistajat suhtautuivat mahdolliseen suojeluun.

Joensuun keskustan osayleiskaavan laati Ramboll Finland Oy. Kaavan merkittävimmät ajatukset ja esitykset tulivat Joensuun kaavoitustoimelta. Kaava valmistui 2012 ja lainvoiman se sai kolme vuotta myöhemmin. Suojelua edellyttävät kaavamerkinnet ja -määräykset osoitettiin 40 uudelle rakennuskohteelle. Näin osayleiskaava kaksinkertaisti keskusta-alueen suojelukohteiden määrän.

KIRJOITTAJA Pekka Piiparinen, filosofian maisteri, artikkeli perustuu tekijän osayleiskaavaa varten tekemään inventointiin.

LINKKI

KULTTUURI- JA RAKENNUSHISTORIALLINEN SELVITYS 2011

http://www.maisemat.fi/database/artikkelit/files/files/Kultt_hist_selvitys.pdf (haettu 3.12.2018)